

LITERATURTAGE AN DER NEISSE

DNI LITERATURY NAD NYSA

1945 • Między słowami • 2025

10–13.04.2025
GÖRLITZ-ZGORZELEC

www.literaturtage.eu

Szanowni Państwo,
drogie przyjaciółki, drodzy przyjaciele literatury,

z przyjemnością witamy Państwa na Dniach Literatury nad Nysą 2025, które nasze Europa-Miasto Zgorzelec/Görlitz gości już po raz szósty.

W tym roku wydarzenie to wpisuje się w obchody 80. rocznicy zakończenia II wojny światowej. To szczególny moment, i dlatego motywem przewijającym się przez cały festiwal będzie pamięć o tamtym czasie, o roku 1945, który stał się punktem zwrotnym w historii Europy i świata. Wojna przyniosła niewyobrażalne cierpienia, zniszczenia i pozostawiła blizny odczuwalne po dziś. W naszym regionie, w Görlitz i Zgorzelcu, bardzo wyraźnie widać, jak ściśle związane ze sobą są Wczoraj i Dziś. Nasze oba miasta, które kiedyś dzieliły wspomnienia o okropnościach historii, dzisiaj są żywym przykładem porozumienia i ponadgranicznej współpracy.

Literatura daje nam szczególną możliwość zbliżenia się do doświadczeń, losów i traumy roku 1945. W przestrzeni, którą tworzy, jest miejsce dla przeszłości, teraźniejszości i przyszłości, co pomaga nam nie tylko zrozumieć wojenne wydarzenia i ich następstwa, ale również wyciągnąć wnioski wobec wyzwań naszych czasów – w Europie, która ponownie przeżywa konfrontację z wojną, nacjonalizmem i wykluczaniem.

Dni Literatury nad Nysą są symbolem dialogu, wspólnej pamięci i siły tkwiącej w spotkaniach z kulturą. Pokazują nam, że porozumienie i pojednanie są możliwe – nie tylko między narodami, ale również między ludźmi. Dziękujemy wszystkim, dzięki którym ten festiwal jest możliwy, i serdecznie zapraszamy Państwa, aby poprzez literaturę spojrzeli Państwo razem z nami w przeszłość, czerpiąc impulsy na przyszłość.

Serdecznie dziękujemy zespołowi festiwalu za przygotowanie merytorycznie ciekawego programu i życzymy Państwu inspirujących doznań literackich podczas szóstych Dni Literatury nad Nysą.

Octavian Ursu
Nadburmistrz Miasta Görlitz

Rafał Gronicz
Burmistrz Miasta Zgorzelec

Drogie miłośniczki, drodzy miłośnicy literatury,

80 lat po zakończeniu II wojny światowej Dni Literatury nad Nysą zapraszają do refleksji nad jej konsekwencjami dla Polski, Niemiec i Europy Środkowej. Oprócz wielu milionów ofiar Zagłady, działań bojowych, deportacji, pracy przymusowej, czy też wypędzeń, a także ogromnego zniszczenia miast i całych regionów, do najpoważniejszych następstw wojny należały problemy tożsamościowe, poczucie wykorzenienia, dezorientacji i braku przynależności.

Pamięć o II wojnie była obecna w życiu ocalałych przez długie lata. W połączeniu z poczuciem winy czy wstydu w wielu przypadkach została ona przykryta milczeniem na temat własnych bolesnych przeżyć. Milczenie pomagało zapomnieć i przetrwać. Dopiero pokolenie dzieci i wnuków oraz zadawane przez nich pytania o doświadczenia rodziców i dziadków doprowadziły do stopniowego przerwania tego milczenia. Z ich opowieści powstała literatura.

Od tamtego czasu autorki i autorzy z Polski i z Niemiec coraz częściej i coraz lepiej piszą o tym, co w kontekście II wojny światowej jeszcze pokolenie wcześniej wydawało się nieopisywalne. Słowo po słowie, czasem ostrożnie i z empatią, czasem bezpośrednio i bezlitośnie, podejmują oni w swoich tekstach tematy związane z polsko-niemiecko-żydowską historią i opisują rozliczne polsko-niemiecko-żydowskie historie z lat wojny i czasów powojennych.

Na dyskusje i spotkania z nimi nie ma lepszego miejsca niż Görlitz-Zgorzelec, miasta, którego geneza związana jest z zakończeniem wojny i decyzją o powstaniu nowej granicy polsko-niemieckiej. Miasta, nad którego powojenną historią do dziś krąży wiele mitów. Tym opowieściom, skupiającym się na relacjach w dwóch powojennych państwach niemieckich, jak i na stosunkach polsko-niemieckich poświęcone są tegoroczne Dni Literatury nad Nysą. Oprócz znanych autorów i autorek takich jak Joanna Bator, Agnieszka Dobkiewicz, Ulrike Draesner, Matthias Nawrat i Tomasz Różycki, gośćmi będą świadkowie historycznych wydarzeń roku 1945 roku, Jerzy Podlak i Jürgen Hempel. Ostatniego dnia festiwalu gościć będziemy urodzonego w 1944 roku na Górnym Śląsku autora bestsellerów Christopha Heina, który zaprezentuje swoją najnowszą powieść *Das Narrenschiff* („Statek szaleńców”).

Zapraszamy na cztery inspirujące dni z literaturą i filmem. Cieszymy się na spotkanie z Państwem i życzymy wszystkim udanego festiwalu.

dr Magdalena Gebala
kurator, Niemieckie Forum Europy Środkowej i Wschodniej
oraz zespół Dni Literatury nad Nysą

Czwartek | 10.04.2025

Gorzko, gorzko

Uroczyste otwarcie festiwalu z Joanną Bator i Lisą Palmes

Po spotkaniu Meet & Greet

godz. 19:00 | Kulturforum Synagoga Görlitz
Wstęp wolny

Prowadzenie: Mateusz Hartwich

Piątek | 11.04.2025

Schicksal (Los D/PL 2023, 50 min)

Pokaz filmu i dyskusja z reżyserką Joanną Mielewczyk i bohaterami filmu Jerzym Podlakiem i Jürgenem Hempel

godz. 10:00 | Muzeum Śląskie w Görlitz
Spotkanie tylko dla uczniów po wcześniejszym zgłoszeniu.

Prowadzenie: Carsten Schmidt

Pożydowskie. Niewygodna pamięć

Spotkanie autorskie z Agnieszką Dobkiewicz

godz. 17:00 | Miejski Dom Kultury w Zgorzelcu
Wstęp wolny

Prowadzenie: Tamara Włodarczyk

Literatura korzeni

Spotkanie autorskie z Matthiasem Nawratem i Tomaszem Różyckim

godz. 19:00 | Muzeum Śląskie w Görlitz
Wstęp: 8 € / 5 €

Prowadzenie: Katarzyna Schieweck

Sobota | 12.04.2025

Los (Schicksal, D/PL 2023, 50 Min.)

Pokaz filmu i dyskusja z reżyserką Joanną Mielewczyk i bohaterami filmu Jerzym Podlakiem i Jürgenem Hempel

godz. 16:00 | Miejski Dom Kultury w Zgorzelcu, Kino Poza Nova
Wstęp wolny

Prowadzenie: Agnieszka Bormann

Die Verwandelten

Spotkanie autorskie z Ulrike Draesner

godz. 19:00 | Muzeum Śląskie w Görlitz
Wstęp: 8 € / 5 €

Prowadzenie: Monika Wolting

Niedziela | 13.04.2025

Das Narrenschiff

Spotkanie autorskie z Christophem Heinem

godz. 16:00 | Kulturforum Synagoga Görlitz
Wstęp: 10 / 6 €

Prowadzenie: Marion Brasch

Jeder schreibt für sich allein

(reż: Dominik Graf, D 2023, 169 min, niem. wersja językowa)

Pokaz filmu

godz. 19:00 | Rabryka, Görlitz
Wstęp: 6 / 4 €

Wprowadzenie: Magdalena Gebala

Uroczyste otwarcie Dni Literatury nad Nysą 2025

z udziałem **Octaviana Ursu**, Nadburmistrza Miasta Görlitz i **Rafała Gronicza**, Burmistrza Miasta Zgorzelec

oraz

Gorzko, gorzko

Spotkanie autorskie z Joanną Bator i Lisą Palmes

Gorzko, gorzko to opowieść o pragnieniu miłości i wolności, które dojrzewa w życiu i marzeniach czterech pokoleń kobiet. Dlaczego Berta popełniła zbrodnię? Kiedy Barbara nauczyła się tak dobrze rzucać nożem? Dlaczego Violetta otworzyła wek Pandory i co w nim było? Czy Kalinie uda się poznać prawdę? Historię Berty, Barbary i Violetty opowiada Kalina, która w Wałbrzychu, Unisławiu Śląskim i Sokołowsku odnajduje brakujące fragmenty rodzinnej historii i zszywa je w całość. Mozolnie rekonstruuje pamięć swej naznaczonej traumą rodziny, mierzy się zarazem z bolesną osobistą utratą.

Realizm i magiczność *Gorzko, gorzko* nadają tej wciągającej sadze niepowtarzalny styl i niepokojący urok, dzięki czemu na długo zostaje ona w czytelniku. *Gorzko, gorzko* to nowatorsko i odważnie opowiedziana historia miłosna i nienawistna, okrutna i czuła, która budzi litość i trwogę, niosąc ostatecznie nadzieję na katharsis.

Joanna Bator, urodzona w 1968 roku w Wałbrzychu, studiowała kulturoznawstwo i filozofię we Wrocławiu, doktoryzowała się w Warszawie, kilka lat spędziła w Japonii. Rozgłos i sukces w kraju i za granicą przyniosły jej powieści *Piaskowa Góra* (2009) oraz *Chmurdalia* (2010). Za powieść *Ciemno, prawie noc* (2012) została uhonorowana Nagrodą Literacką NIKE. W 2021 roku została laureatką Karkonoskiej Nagrody Literackiej. Inspiracją do napisania powieści *Gorzko, gorzko* (2020) była prawdziwa historia, którą autorka usłyszała na cmentarzu w Unisławiu Śląskim. Joanna Bator mieszka pod Warszawą.

Lisa Palmes, urodzona w 1975 roku w Münster, jest polonistką i germanistką oraz tłumaczką literatury polskiej. W 2017 roku została odznaczona Nagrodą im. Karla Dedeciusa a dwa lata później razem z Filipem Springerem Karkonoską Nagrodą Literacką. We współpracy z Lotharem Quinkenstem przetłumaczyła m. in. *Księgi Jakubowe* i *Empuzjon* noblistki Olgi Tokarczuk. Za przekład powieści *Gorzko, gorzko* (2023) została nominowana do Nagrody Książkowej Targów Książki w Lipsku.

Prowadzenie: **Mateusz Hartwich**, kulturoznawca, Berlin

Po spotkaniu **Meet & Greet**

Czwartek, 10.04.2025, godz. 19:00

Forum Kultury Synagoga Görlitz, Otto-Müller-Straße 3, Görlitz

Wstęp wolny

Pokaz filmu *Schicksal (Los)*, reż. Joanna Mielewczyk, D/PL 2023, 50 min)

po filmie rozmowa z reżyserką i bohaterami filmu Jerzym Podlakiem i Jürgenem Hempel

Bohaterami dokumentu są Jerzy Podlak i Jürgen Hempel, którzy jako nastolatki przeżyli Festung Breslau. Ich drogi skrzyżowały się dopiero po latach. W rozmowie z Bartkiem Gawłem, 13-letnim synem reżyserki, opowiadają o życiu codziennym we Wrocławiu w czasie II światowej wojny oraz o tym, jak wojna wpłynęła na ich losy. Opowiadają o oblężeniu miasta przez Armię Czerwoną i o codzienności w oblężonym mieście. Dwie perspektywy, Niemca i Polaka, choć bardzo różne, w poruszający sposób splatają się ze sobą.

Jürgen Hempel, urodzony w 1932 roku, pochodzi z wrocławskiej rodziny, która prowadziła w mieście sklep jubilerski. W filmie opowiada o domu rodzinnym, którego już nie ma, o kochającym sztuce towarzystwie, w którym obracali się jego rodzice oraz o trudnym czasie spędzonym w piwnicy w czasie wojny.

Drugim bohaterem filmu jest **Jerzy Podlak**, urodzony w 1931 roku, syn nauczyciela z Wielkopolski, z której po rozpoczęciu II wojny światowej został przesiedlony. W rezultacie trafił wraz z rodziną do obozu pracy przymusowej we Wrocławiu, skąd codziennie był wysyłany do robót przy fortyfikacjach.

Reżyserką, producentką i scenarzystką filmu jest **Joanna Mielewczyk**, dziennikarka radiowa, która zbiera historie Wrocławia sprzed i po 1945 roku i emituje je na antenie wrocławskiego radia RAM. Jest ona również autorką serii książek *Kamienice*, opisujących dzieje miasta z perspektywy jego mieszkańców i ich domów.

Prowadzenie: **Carsten Schmidt**, nauczyciel z Wolnego Gimnazjum Protestanckiego w Görlitz

Piątek, 11.04.2023, godz. 10:00

Muzeum Śląskie w Görlitz, Brüderstraße 8, Görlitz

Spotkanie tylko dla uczniów po wcześniejszym zgłoszeniu.

© privat

© Natalia Ratajczyk

Pożydowskie. Niewygodna pamięć

Spotkanie autorskie z Agnieszką Dobkiewicz

Słowo „pożydowskie” to twór językowy powstały po II wojnie światowej, określający mienie przed wojną należące do ludności żydowskiej jak również jej niematerialne dziedzictwo, stanowiące – zazwyczaj nieświadomą lub wypartą – część polskiej kultury. Agnieszka Dobkiewicz prowadzi czytelników śladami rozmaitych „pożydowskich” miejsc, przedmiotów, wspomnień i spraw i odkrywa nieznaną, bo wciąż nieprzepracowaną kartę historii Polski.

Impulsem do napisania książki było dla autorki publiczne spalenie statutu kaliskiego przez narodowców w 2022 roku, które odbiło się na świecie szerokim echem. Agnieszka Dobkiewicz przeprowadza wówczas własne dziennikarskie „śledztwo”, by zrozumieć fenomen antysemityzmu i relacji polsko-żydowskich oraz odpowiedzieć na pytanie, kiedy cudze zaczyna być własne, a (po)żydowskie przeistacza się w polskie. Książka *Pożydowskie* przypomina o tym, jak wielowątkowa i złożona jest polska tożsamość, a żydowskość jest jednym z jej głównych wątków.

Agnieszka Dobkiewicz, urodzona w 1974 roku w Świdnicy, pisarka, publicystka i dziennikarka związana z Dolnym Śląskiem, stypendystka Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Współpracuje z *Gazetą Wyborczą*, opiekuje się Fundacją IDEA, która promuje dziedzictwo historyczne i kulturowe Dolnego Śląska i jest wydawcą Świdnickiego Portalu Historycznego. Autorka książek związanych z obozem koncentracyjnym Gross-Rosen takich jak *Mała Norymberga. Historie katów z Gross-Rosen* (2020) i *Dziewczyny z Gross-Rosen* (2021).

Prowadzenie: **Tamara Włodarczyk**, Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Żydów w Polsce, Wrocław

Piątek, 11.04.2025, godz. 17:00

Miejski Dom Kultury w Zgorzelcu, ulica Parkowa 1, Zgorzelec

Wstęp wolny

Żydzi w Zgorzelcu po 1945 roku

Po II wojnie światowej Zgorzelec stał się jednym z miejsc osadnictwa żydowskiego na Dolnym Śląsku. W lipcu 1946 roku mieszkało tu 550 Żydów, którzy przyjechali ze Związku Radzieckiego w ramach przesiedleń polskich obywateli. Większość z nich wyemigrowała z Polski po pogromie kieleckim. W lutym 1947 roku w Zgorzelcu mieszkało jedynie 50 Żydów.

Zgorzelecki oddział Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Żydów w Polsce powstał w 1950 roku i działał do końca lat 60. XX wieku. Jego głównym celem było podtrzymywanie tożsamości żydowskiej i promocja kultury żydowskiej, a szczególnie tej tworzonej w jidysz.

© Alena Schmick

© Beata Zawrzel

© privat

Literatura korzeni

Spotkanie autorskie z Matthiasem Nawratem i Tomaszem Różyckim

Wykorzenie i zakorzenie, mała ojczyzna i jej brak to tematy, które Matthias Nawrat i Tomasz Różycki poruszają w swoich dziełach, czy to w poezji, czy to w prozie. Inspiracją dla nich są naznaczone II wojną światową, przymusowymi migracjami i totalitaryzmami ostatniego stulecia historie rodzinne, których ślady prowadzą na Górną Śląsk.

Tomik wierszy Matthiasa Nawrata pt. *Gebete für meine Vorfahren* („Modlitwy za moich przodków”) opowiada o ludziach zapomnianych przez historię i przez nasze czasy. Teksty te, osadzone w Berlinie, Opolu, Hajdarabadzie i Kabulu, podejmują temat historii przemocy w XX wieku i skutków globalizacji naszych czasów.

Poemat *Dwanaście stacji* Tomasza Różyckiego to pełna humoru i nostalgii opowieść o podróży Wnuka odwiedzającego członków swojej rodziny przesiedlonej w wyniku II wojny światowej z terenu dzisiejszej Ukrainy na Ziemię Zachodnie. Otaczająca go rzeczywistość, opisana z niezwykłym zmysłem obserwacji, poddana zostaje groteskowej deformacji i przekształca się w mit, mówiąc zarazem o dzisiejszej Polsce więcej niż niejedna powieść.

Matthias Nawrat, urodzony w 1979 roku w Opolu, wyemigrował w wieku dziesięciu lat z rodziną do Bambergu. Zadebiutował w 2012 roku powieścią *Wir zwei allein* („My samotni we dwoje”). W kolejnych latach ukazały się *Die vielen Tode unseres Opas Jurek* (2015, *Wszystkie śmierci dziadka Jurka*, 2016), *Der traurige Gast* (2019, „Smutny gość”) i *Reise nach Maine* (2021, „Podróż do Maine”). Za tomik *Gebete für meine Vorfahren* uhonorowany został Nagrodą Literacką im. Theodora Fontane. W 2024 roku ukazała się jego ostatnia książka *Über allem ein weiter Himmel. Nachrichten aus Europa* („Nad wszystkim rozległe niebo. Wiadomości z Europy”). Matthias Nawrat mieszka w Berlinie.

Tomasz Różycki, urodzony w 1970 roku w Opolu, jest poetą, eseistą, pisarzem i tłumaczem z języka francuskiego. Opublikował liczne tomy poezji, dwie powieści i kilka zbiorów esejów. Za poemat *Dwanaście stacji* (2004) został wyróżniony m. in. Nagrodą Fundacji im. Kościelskich i był nominowany do Nagrody Literackiej NIKE. W 2023 roku został laureatem Nagrody Miast Partnerskich Torunia i Getyngi im. Samuela Bogumiła Lindego. Jego ostatnia powieść *Żłodzię* została uhonorowana nagrodą literacką Grand Continent 2023. Tomasz Różycki mieszka w Opolu.

Prowadzenie: **Katarzyna Schieweck**, menadżerka kultury, Essen

Piątek, 11.04.2025, godz. 19:00

Muzeum Śląskie w Görlitz, Brüderstraße 8, Görlitz

Wstęp: 8 € / 5 €

Pokaz filmu *Los (Schicksal)*, reż. Joanna Mielewczyk, D/PL 2023, 50 min)

po filmie rozmowa z reżyserką i bohaterami filmu Jerzym Podlakiem i Jürgenem Hempel

Bohaterami dokumentu są Jerzy Podlak i Jürgen Hempel, którzy jako nastolatkowie przeżyli Festung Breslau. Ich drogi skrzyżowały się dopiero po latach. W rozmowie z Bartkiem Gawłem, 13-letnim synem reżyserki, opowiadają o życiu codziennym we Wrocławiu w czasie II światowej wojny oraz o tym, jak wojna wpłynęła na ich losy. Opowiadają o oblężeniu miasta przez Armię Czerwoną i o codzienności w oblężonym mieście. Dwie perspektywy, Niemca i Polaka, choć bardzo różne, w poruszający sposób splatają się ze sobą.

Jürgen Hempel, urodzony w 1932 roku, pochodzi z wrocławskiej rodziny, która prowadziła w mieście sklep jubilerski. W filmie opowiada o domu rodzinnym, którego już nie ma, o kochającym sztukę towarzystwie, w którym obracali się jego rodzice oraz o trudnym czasie spędzonym w piwnicy w czasie wojny.

Drugim bohaterem filmu jest **Jerzy Podlak**, urodzony w 1931 roku, syn nauczyciela z Wielkopolski, z której po rozpoczęciu II wojny światowej został przesiedlony. W rezultacie trafił wraz z rodziną do obozu pracy przymusowej we Wrocławiu, skąd codziennie był wysyłany do robót przy fortyfikacjach.

Reżyserką, producentką i scenarzystką filmu jest **Joanna Mielewczyk**, dziennikarka radiowa, która zbiera historie Wrocławia sprzed i po 1945 roku i emituje je na antenie wrocławskiego radia RAM. Jest ona również autorką serii książek *Kamienice*, opisujących dzieje miasta z perspektywy jego mieszkańców i ich domów.

Prowadzenie: **Agnieszka Bormann**, Referat ds. kultury Śląska przy Muzeum Śląskim w Görlitz

Sobota, 12.04.2025, godz. 16:00

Miejski Dom Kultury w Zgorzelcu, Kino Poza Nova, ulica Parkowa 1, Zgorzelec

Wstęp wolny

© Dominik Butzmann

© privat

Die Verwandelten („Przemienione”)

Spotkanie autorskie z Ulrike Draesner

Przykładna nazistowska matka, która uczy innych, jak wychowywać dzieci w duchu propagandy, ale milczy na temat najbardziej bolesnej dla siebie straty. Kucharka, która bardziej niż swojego pracodawcę kocha kobiety, w drodze przez zniszczone wojną Niemcy latem 1945 roku. Dziewczyna z Monachium-Solln, urodzona w nazistowskim ośrodku „Lebensborn”. Samotnie wychowująca córkę prawniczka, która niespodziewanie dziedziczy mieszkanie we Wrocławiu i odkrywa polską gałąź rodziny. Wszystkie bohaterki powieści Ulrike Draesner łączy wojna i powojnie, przymusowe migracje i doświadczenie przemocy. Autorka pyta o wartość człowieka w faszystowskim systemie nastawionym na produkcję wyłącznie „rasowo wartościowych” obywateli? Pyta o doświadczenia kobiet w czasie wojny, często tragiczne, wstydlive, obierające mowę, zmieniające je bezpowrotnie.

Powieść Ulrike Draesner przywraca im głos. Jej bohaterki wymyślają siebie na nowo, zmieniają język i kraje, zaskakują odwagą, humorem i siłą. Przewartościowują znaczenie rodziny, tworzą przestrzeń do działań. Wstrząsająca powieść, poruszająca, niepokojąca, inteligentna.

Ulrike Draesner, urodzona w 1962 roku w Monachium, laureatka licznych nagród literackich, w tym Nagrody Literackiej im. Eichendorffa, Nagrody Literackiej Fundacji Konrada Adenauera i Nagrody Książkowej im. Georga Dehio. Wykłada w Instytucie Literatury Niemieckiej w Lipsku. Jest również członkiem Berlińskiej Akademii Sztuk Pięknych oraz Niemieckiej Akademii Języka i Poezji. Jej powieść *Die Verwandelten* („Przemienione”), która wraz z *Sieben Sprünge vom Rand der Welt* (2014, „Siedem skoków z krańca świata”) i *Schwitters* (2020) tworzy trylogię poświęconą kobietom i wojnie, wypartym wspomnieniom i traumie, została w 2023 roku nominowana do Nagrody Lipskich Targów Książki. Ulrike Draesner mieszka w Berlinie.

Prowadzenie: **Monika Wolting**, literaturoznawczyni, Wrocław

Sobota, 12.04.2025, godz. 19:00

Muzeum Śląskie w Görlitz, Brüderstraße 8, Görlitz

Wstęp: 8 € / 5 €

© Heike Steinweg/Suhrkamp Verlag

© Linda Rosa Saal

Das Narrenschiff („Statek szaleńców”)

Spotkanie autorskie z Christphem Heinem

Państwo stworzone jak wszystkie państwa na wieczność znika po czterdziestu latach niemal bez śladu. Czy wraz z nim znikną ludzie, którzy w nim żyli? Czy ich plany i marzenia były tylko przelotnym powiewem historii?

W swojej najnowszej powieści Christoph Hein opisuje losy kobiet i mężczyzn, którzy brali udział w procesie tworzenia NRD, kraju, który po II wojnie światowej miał reprezentować inne, lepsze Niemcy. Bohaterowie to przekonani komuniści, dawni naziści, uwikłani w intrygi funkcjonariusze systemu, pogodzeni z realnym socjalizmem intelektualiści, sprzedawcy butów, kelnerzy, pracownicy fabryk, dozorczy, a nawet wysoki rangą oficer SB. Wszyscy oni z czasem dostrzegają, że znaleźli się na pokładzie statku szaleńców nieuchronnie zbliżającego się do niebezpiecznych historycznych klifów.

Christoph Hein, urodzony w 1944 roku w Unikowicach (Heinzendorf) na Górnym Śląsku. Po II wojnie światowej rodzina trafiła w okolice Lipska. Od 1967 roku Christoph Hein studiował filozofię i logikę na Uniwersytecie w Lipsku, a w 1971 roku ukończył studia na Uniwersytecie Humboldtów w Berlinie. W latach 70. pracował jako dramaturg w teatrze Volksbühne w Berlinie. Jego debiutem książkowym była opublikowana w 1982 roku nowela *Obcy przyjaciel*. Christoph Hein jest laureatem licznych nagród, m. in. Nagrody im. Uwe Johnsona i Międzynarodowej Nagrody im. Stefana Heyma. Jest również członkiem Niemieckiej Akademii Języka i Poezji oraz Saksońskiej Akademii Sztuki. Jego najnowsza powieść *Das Narrenschiff* ukazała się w marcu 2025 roku w wydawnictwie Suhrkamp Verlag.

Prowadzenie: **Marion Brasch**, autorka i dziennikarka radiowa, Berlin

Niedziela, 13.04.2025, godz. 16:00

Forum Kultury Synagoga Görlitz, Otto-Müller-Straße 3, Görlitz

Wstęp: 10 € / 6 €

Pokaz filmu *Jeder schreibt für sich allein* („Każdy pisze w samotności”, D 2023, reż.: Dominik Graf, 169 min, niem. wersja językowa)

Jak wybitni niemieccy pisarze mogli pogodzić się z nazistowskim reżimem? Co powstrzymało autorów takich jak Erich Kästner czy Hans Fallada przed opuszczeniem kraju? W jaki sposób ich zachowanie kontrastuje z tworzącymi na emigracji autorami takimi jak Klaus czy Thomas Mann? Jak to możliwe, że znani intelektualiści nie zdystansowali się, a czasem nawet sympatyzowali z reżimem, podążając za propagowanym przez niego mitem prawdziwej „niemieckiej sztuki” lub że po prostu byli wobec niego obojętni?

Zainspirowany książką Anatola Regniera film próbuje zbliżyć się do biografii wybranych niemieckich pisarzy, którzy w latach narodowego socjalizmu zdecydowali się zostać i tworzyć w Niemczech. Z wielką pasją i ciekawością reżyser Dominik Graf prowadzi nas przez biografie m. in. Gottfrieda Benn, Ericha Kästnera, Jochena Kleppera, Hansa Fallady i Iny Seidel, odwiedza autentyczne historyczne miejsca i zagłębia się w dokumenty archiwalne.

Opierając się na rozmowach z historykiem sztuki Florianem Illiesem, krytyczką sztuki Julią Voss oraz dziennikarką i pisarką Gabriele von Arnim, film jest aktualną refleksją poświęconą relacji między życiem, sztuką a aktywnością polityczną, między poplecnictwem a dopasowaniem, między kolaboracją a autonomią.

Wprowadzenie: **Magdalena Gebala**, Niemieckie Forum Kultury Europy Środkowej i Wschodniej, Poczdam

Niedziela, 13.04.2025, godz. 19:00

Rabryka, Conrad-Schiedt-Straße 23, Görlitz

Wstęp: 6 € / 4 €

